

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 10 (11806)

1982 чылдың январь 13, среда

1925 чылда
үндөөлөттөшкөн

Өртөз 3 көп.

СПОРТТУҢ ОРГАНИЗАЧЫЛАРЫ

Күш-култура шимчээшкениниң кол сорулгазы — совет кижилериниң надыкшылын быжыглаарына, оларның ажил-даар аргазын болгаш күш-ажылдың бугурунчулун бедидеринге идиг бээр. База ол ышкыш Төрзүн чуртун, социализмниң чедишкенин камгалаарына белең болурунга, бедик угаан-бодал шынарларны хевирлеп тургузарына, омак-серген, күштүг-шырак, шыдамынхай болурунга, мадык-чаагай болгаш амыдыралга төлөптүг салгакчыларны кижиздеринге улуг рольдуг.

Партия болгаш Совет чазак күш-култураны база спортту бүгү совет улустуң хүн бүрү амыдыралына кирген турары чедиң алыр дээш ынаар кол кичээнгени салып турар.

А ону херек кырында амыдыралга боттандырырга оң организаторларны, хой-ниитини тренерлерниң кирип турар улуг-хууш эвээш эвес. Бо талазы-биле СЭКП Топ Комитетиниң, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Күш-култураның болгаш спорттуң массалыг болурун улам ыңай бедидер дугайында» доктаалында күш-култураның амылданчылары, активчилер күш-дамыр културазына болгаш спортка кирижиринге хууда үлгер-чижээн көргүзүп, массалыг күш-култура ажылының организаторлары болуп умурлуг деп айткан.

Бистиң республикада спорт ажылынга чугула кичээнгени салып, ону бугурулгенин план куусалдазы-биле бир дөмей кылдыр көрүп, социалисттик чарыштың түңкелерин үндүрерде оларның күш-култураларга болгаш спортка канчаар хаара туттулганын, аңаа кирижиргезин планның оңалдарының куусалдазын бир чугула кезээ кылдыр көрүп турар удуртукчулар эвээш эвес.

Оларның бирээзин Улуг-Хем районда Жданов аттыг совхозтун директору Б. Н. Монгуш-оолду адап болур. Спорт ажыл-ишче эң эки дузалакчы, чугула херек деп чүвени чагытса чер чурттугларына ол бодунуң үлгери-биле көргүзүп турар. Ажил-агыйның удуртукчу кижиниң хостуг үези көнчүг эвээш, ыңалза-даа директор ол үезин спортчулар аразына эрттирп, тыза хурештин, волейболдуң секцияларын удуртуп, ынаар механизаторларны, туугуларны, малчыларны, кадарчыларны хой-биле хаара туткан.

Спорттун идепкейлиг организаторларының кылып чорудуп турар амылы халас барбаан. Совхозта массалыг күш-култура сайзырап турар, а оң-биле кады ажил-агыйның бугурулгелер планнары база куусеттинип, ажилчыларның азыр-аржыыр чоруу накузуг-биле кызырылп, көрүм-чүрүм экижээн. Ждановчулар он бирги беш чылдың баштайгы чылында курунган эст, сүт, дүк садарының планнарын хуу-саа бетинде ажып күтүскен.

Кызылда педагогика институтунуң күш-култура кафедрасының эргелекчиси О. Ч. Ондарның спорт ажылын организаторларга база мантаңчыг. Аңгы үеде спорттун он ажыг хевирлеринде институттун спартаклазды чоруп, ында шупту факультеттериниң студенттери хаара туттулганар. Өргөлсөң Чуваренкович боду хостуг хурешке ССРЗ-ниң спорт мастери деп бедик атты Тыва спортчулардан эң баштай чедиң алган.

Ол ам бодунуң ынак спорттунуң секциязын чорудуп, амылдан келген үезинде 4 ССРЗ-ниң спорт мастери, 10 ажыг мастери кандидаттары белектээн. Спорттун идепкейлиг организаторлары институтунуң общежитияның подвалына хой-ниити эгелээшкени-биле хостуг үезинде студенттериниң эвилелден алгаш, хуреш залын дерип кылган. Аңаа хазы угда 30 хире мөгелер белектенип болур. Ам ында чүгле чылыг, чырын, делгем хуреш залы бар эвес, а харын мөгелериниң белектенин соонда изиг-соон суглуг чунар чери база кылып алганнар.

Республиканың эмнеге-күш-култура диспансериниң амылданчылары надыкшылга болуктеринге тааржыр, аңаа эрттирер тускай хемчеглерин амылдан кылгаш, ону херек кырында боттандырып эгелээн. Республиканы надыкшылының алды школаларында надыкшылының кошка-биле күш-култура кичээлдеринде хостаткан уругларга туснай программа буугаар кичээлдерин чорудуп, оларның надыкшылын улам быжыктырып турар.

Кызылдың «Херел» спорт залына надыкшыдылга бөлүү 1977 чылдың күзүнде амылданган. Оң баштайгы хүнүнде эгелээш бо хүнге чедиң ол бөлүктү хой-ниити эгелээшкени-биле Валентин Ю-То-Го-ниң чорудуп, ынаар хой улусту хаара туура дээш улуг ажылды кылып келген. Шаа ындагы хой-ниитини тренерлерниң эки тура-биле чорудуп турар ажылын бүгү тала-биле деткирип чугула.

Нити билиг школаларына эртенги гимнастиканы, узаткан чапарларда шимчегир оюннары, узаткан хүнүнүң бөлүктүгүн хун бүрүнүң күш-дамыр кичээлдерин база класстан дашкаар күш-дамыр култураларының амылдарын чорударының талазы-биле Кызылда № 14 школаның ажылы база мантаңдыг.

Ында күш-култураның улуг башкызы Владимир Васильевич Чурута өзүп олурар чаштарын күш-дамыр болгаш угаан-бодал талазы-биле сайзыраңгай болурунга, күш-ажылга болгаш Төрзүн чуртун камгалаарына белең болурунга кижиздер дээш тодаргай хемчеглерин ап чорудуп турар. Школаның 4-тен 10 класстарына чедиң өрөөнчилери кичээл эгелээр мурнунда 10 минуттун эртенги гимнастиканы кылырын чурумчуткан. Бичи чаштар өрөөндөгү хемчеглерин хостуг үезинде янзы-бүрү 14 спортчу секцияларда хаара туттулган. ГТО-нуң чайгы болгаш кышкы хемчеглериниң нормаларын школаның 600 ажыг өрөөнчилери дужааганнар.

Устунде бикиттинген чижентерден аңгыда, республиканың өскө-даа черлеринде күш-култураны болгаш спортту чон ортузунга массалыг болурун дээш улуг күзөл-сорунтуг, бедик көдүрүлүүшүнүг амылдан чоруп спорттун организаторлары эвээш эвес. Ыңалза-даа эң ылангыч көдө чер-леге, ажылы чондары, ажилчыларны шупту-ла бугурулгелеринге, совхозтарга, тустус коллективтерге, цехтерге, албан организациялар, өвөөлдег черлеринге болгаш чоңун чурттап турар черлериниң дайы-биле күш-дамыр култураның шимчээшкенине хаара туура талазы-биле амылдан моон соңгаар улам экижирер херек.

СЭКП-НИН XXVI СЪЕЗДИЗИНИН ШИИТ ПИРЛЕРИН-АМЫДЫРАЛГА!

ЧЕДИШКИННЕРГЕ ДАЯНГАШ...

Партияны айтканы аш-чем программазын боттандырырга үлүүн кичиртирбешаан, ыраккы Монгуш-Тайганың ажил-ишчилери 1981 чылда курунган эст сазарының планын 109,1 хуу, дүктү—104, сүтү—100 хуу күтүскен.

Планның оңалдары кууседир дээш калбарган социалисттик чарышча «Малчы», «Мөгөн-Бүрөн» совхозтарының малчылары, мал ажылының тускай эртемчилери, инженер-техниктер ажилдакчылары, Каргы, Мөгөн-Бүрөн кездээ Советтериниң ажил-ишчилери эң эки көргүзүлгелерин болган. Чарыштын мурнакчыларының саны өскөн. Д. М. Биче-оол, Д. М. Ш. Биче-оол, В. Д. Очур, С. Х. Кара-оол, Н. Ч. Кюмбү, Н. Ч. Борбак-оол, М. Ч. Кюмбү олар чарыштын мурнуку одурттарында чоруп туралар.

диген болгаш профилактиктиг ажилдары экижирер, ажилга кичи бугурунчу хара-мысалгазын бедидери, күш-ажылдың сагылга-чурмуун быжыктаары болуп турар. Совхозтарда партия болгаш амылдан комитеттери бо сорулгалары кууседиринче күштү мобилизастап, социалисттик чарыштын дөштүн бедидериниң хемчеглерин ап, мурнакчыларга материалдыг болгаш моральдыг деткеме көргүзүр. Күш-ажылдың коллективтериниң бригада бугурунда быжыктап, олар малчылар подаянырты үнүшкүнерини организаастап, оларга шеф дуза-ны көргүзүшкөн, политмас-садыг ажилдары чорударына база киржип туралар. М. ОНДАР.

КАРТОФЕЛЬ—ИЙИГИ ХЛЕБ

«Улуг-Хая» совхозтун Арыг-Бажи салбырында картофельдиң шыжжары эки. Ында нити-биле 360 тонна картофель үзүрүн бар. Аңгы үеде оң арыг-лаашкын чоруп турар.

Картофель үзүрүнүн арыг-лаашкынында 10 килн хаара туттулган. Оларны 16 чыл стажтыг ажилдап Зол Уйуук удуртуп, ажилды тизмезин дүгүдөш, ажил-чашпарны организаастыг ажилдап, социалисттик чарышты калбарташ. Оң эвээш-позунда үр чылдарда болгаш ажил шаты үнес, үзүрлүг, сагылга-чурмуун ажилчылар эвээш эвес. Ындагыларга

Вера Бора-Тараа, Сереймаа Доржу-оол, оператор Маспий-оол Шырап болгаш өскөлер-ни-даа адап, мантап болур. Картофельдин үзүрүн арыг-лаашкын кичи дүктү. Ажил-ишчилер үзүрүнүн ийиги арыг-лаашкынга кичиркен. Н. ЛАМА.

Улуг-Хем район.

Кыштаглаашкын чоруп тур

ТҮЛҮК ХҮННЕР

Он бирги беш чылдың ийиги чылының баштайгы айын күш-ажылчы хой-биле «Найыра» совхозтун хойжулары эгелээн. Улуг-Хемниң, Хемиктин олар чылының чыгай өстүгү чыгааларына чейин смиртаткеде күш кирип дөштүн хой кыштыг баштайгы айларын баай эвээ эркен. Көдөн бугурундо бодунуң мал чеди, дүк, микрореагенттер бар. Хой, хураган кажалаларының чыгылашкыны баай эвээ, сүг-биле хандырылга үзүлгөсүн. 19900 шөр малды, олар кодурунда төрүүр база төрөөн хой, чымыс сүг-биле сугарып турар. Хойжу бригадаларга эң туу-муктуг ажил — хой оолдаашкын массалам-биле эгелээн.

— Сарыг-Холдун малчыларына чораш келдим, көдөн бугурунда хой оолдаашкын кичи түлүк. Чаш хураганнарың саны алды чүе ашкан. Шаңчиде 2050 хой оолдаш. Кайы-даа салбырын, бригадаларың хойжулары, оларның дузалакчылары малды чаш толуп чидирте таларыштырбас дөштү шудуругу ба-биле ажилдан турар. Хой оолдаашкын хүн бүрүнүң кичээлгенин алыр, бо ажилдын контролук күштелдирер-биле тускай бөлүктөрүн тургустуус. Оларның со-

де төлөвирин, материалдыг деткемени, шаңчалды, моральдыг ийиги берилешкенин алыр умурлуг. Бо дөрге ажил-агый механизмин баа бар кол түлү. Маңаа хаммаарыңа экономиктиг ажил-ишчилер кылган. 1981 чылда нити түнүс куу-даа болган болза, дыма хой мурнакчылар малдык баш санын камгалаар, чаш хураган өстүр. Күрүңге дүк дүжар планын ажып күтүскен.

Будун чыл дугурунда бугурун продукциязы дөшт хойжу Дарин-оол Түлүн 1353 рубль немезде төлөвирин алган. Ол малдын чаш толуп камгалап, 1441 килограмм дүктү күрүңгө дужааган, күрүңге дүк дүжар планын 113 хуу күтүскен. Аман Шаравин 1500, Адам Түлүн 1005 рубль немезде төлөвирге чейин. Ол чижиктиг немезде төлөвирин чүгө Шаңчиде 11 хойжу, шаңчалды 8 хойжу алган. 1982 чылда ышкы материалдыг деткемени ша-лып кичи бугурун көргүзүр.

«Шагонартяжстрой» трестин коллективиниң 1982 чылда социалистиг хүлээлгези

СЭКП-ниң XXVI съездинин шийтиреринде, партия Топ Комитетинин ноябрь (1981 ч.) Пленумунун материалдарында капитал туугу талазы-биле салдыган сорулгаларын амыдыралга боттандырырга-биле трестин эргелектерин, РКМ-ларын коллективтери социалистиг хүлээлгелерин ап, 1982 чылда каш дакпыр күжүннүң ажилдарын шийтирерин.

Социалистиг хүлээлгелерде мындай кол нөгөлдөр көрдүгүн:

Кол керөөнни 9710 муу рубльдин туугу-монтаж ажилдары, оң иштиде боттуң күжү-биле 6925 муу рубльдин декабрь 25-ке чеди бүрүп күтүскен.

Кол фондларын амылга-га кивер талазы-биле: 1176 өрөөнчиг өрөөн шлоаны Ак-Довуракан, 624

өрөөнчиг өрөөн шлоаны Чаа Шагаан-Арыгта август; Ак-Довуракан электр станцияны шакта 105 тонна бус бус күчүлүг кылдыр чартырып декабрда. Чаа Шагаан-Арыгта шакта 50 тонна бус бус район котельнаяны июньда; хонукта 600 кубометр суг өрттөр арыг-лаашкын туугуларын август; суг чымыдыр черин, төнүктөн суг ламчыдыг-лаашкын система-ап сентябрда доош, ажилчыларга хүлээлгенин чедиң алыр.

Күш-ажылдын бугурунчулун өздөштүрүшкөн пландан ажып 0,5 хуу бедидер. Ажил төлөвириниң аккорд-националдыг хевиринге ажил-чыларның 75 хуузу ки-рер.

Бригаданың керээли амылгаар аргазы-биле бот-туң күжү-биле кылдыр туугу-монтаж ажилдарының 50 хуудан эвээш эвээш кылдыр.

Чаартыгы сапалары ажилчылардан 75 муу рубльдин камналгазын боорин чедиң алыр.

Камналга чурмуун сагымын объект бугурунче шыгыратканын 5 тонна металл, 78 тонна цементини, 31 муу цемент туугу-ну, 5 муу көт. шак электр энергиязын, 40 кубометр дил-лж материалдары камнап алыр.

Чаа ажилчыларны туугу-жу мергезинге өрөөн болгаш туугуларын, инженер-техниктер ажилчыларын мергезинде бедидер талазы-биле хемчеглерин боттандырып чорудар.

«Тыва туугу» трестин социалисттик чарышты кыргыш.

Социалистиг хүлээлгелерин трестин партия — ажил-агый активиниң ху-ралына чугаалакчы көргө болгаш хүлээп алган.

ПРКУТСК ОБЛАСТЬ. Кор-шунскың даг-арыгдал ко-биндада база бир чаа ру-бин амылгада кирген. Оон ап турары хой-лашты ары-лаа үезин эрттирбей, чур-тун металлургия бугуру-леринче бедик шынардыг кан-

лы бугурун үндүрер-биле чорудуп турар. ЧУРКУТА: чаа руданы чү-дүрген машиналар. Э. БРЮХАНЕНКОНУҢ фо-тозу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Ждановчуларның

ЧЕДИШКИНИ

Бо чылдың январь 5-те үшкүн «Шында» чагаалар доңузалыга Улуг-Хем совхозтан Д. Шулзуунуң чоруткан чагаалың ут-казы доңузалды кылган кижиниң бугуруу-биле шын эвээ болган.

Ыланган редакция совхозтун дирекциязын, партия комитет болгаш автор-нун мурнунга бугуруун билгениншаан, Д. Шулзу-нуң чагаалын катан пар-лаа.

Жданов аттыг совхозтун хойжулары он бирги беш чылдың баштайгы чымып эст, дүк бугурунун бол-гаш күрүңгө садарының та-лазы-биле баай эвээ көргү-зүлгелерин дооскан. Ыланган дүк садарының чыл планын хуусаа бетинде-ле 107,5 хуу күтүскен.

Дүк бугурун өвөдөдө-ривге хойжуларын сал-мышкыны улуг болган. Совхозтун хойжуларының дең кезин боттарына алган хүлээлгелери, а 14 хойжу-районун социалистиг хү-лээлгезин күтүскен. Чижээ, Чондан-оол Дайлашан хой-дан-на 3 кг дүктү кыргып ап, а нити хойдан 218 кг дүктү хүлээлгезинден ажып дужааган. Амыл хойжу Александр Чимат-оол хой бугурун 2,5 кг дүк алыр хүлээлгезин 2,9 кг кылдыр ажып күтүскен. Ирт кадар-чылары А. Көк-оол, Д. Мон-гуш-оол, Д. Биче-оол олар ирттериниң дүгү деңизин 45 кг чедирген болгаш баш бугурун-де 2,9 — 3,4 кг дүктү алгылаан.

Д. ШУЛУУ, Жданов аттыг совхозтун экономик.

ХАНДЫРЫЛГА ЧҮГЕ ЧЕТПЕЗИЛ?

район хандырар кылдыр дугурун чугаалашкан турбу-же, чыгыс-даа катан олар-же автолака чорутканын эдентиг. Тускайлагышкан автолаканы чоруту үезинде хүлээп алыр дөштү бир салгык кичи Өвүр районында чеди бугуру, ону ол амылга хүлээп албаан. Ыланган аш-чем аймак, өскө-даа херек-дел түлүлери «Искра» совхоз-тун механизаторлары ботта-рының скардынан үндүрүп алган чорудуп турар. А ма-шина, тракторга кылар-чаар материалдары база-ла совхоз-токтон соортуп турар. Та-ла-биле, бөзүл, солорза болгаш үстү Ак-Чыраадан ба-лаа Хандыгыдан шупту бер-бейн турар.

Хандыгында 135 тонна хыр-гыштары кезин белектээн, оң хой кезин совхозтун мал кыштарларынче чүдүрүп чоруткан.

Хандыгында бестириниш-ниде Сагаан-оол Монгуш, Преследовщик Дакар-оол Ховалыг, трактор бугуру-жыда Кара-оол Монгуш апар шалышкын ажилдап, үлүг-үрөмдүлүг ажып күтүскен турар. Преследовщик хыр-гышты үдүр бөзүп, сараат-тарыга Солза-оол биле Шоома Ондарлар үзүлгелер ажилдан турар.

Ыңалза-даа ышкы үеде хандыгында белектелер-дырбаага турар механизатор-ларга аш-чем аймаан Өвүр

район хандырар кылдыр дугурун чугаалашкан турбу-же, чыгыс-даа катан олар-же автолака чорутканын эдентиг. Тускайлагышкан автолаканы чоруту үезинде хүлээп алыр дөштү бир салгык кичи Өвүр районында чеди бугуру, ону ол амылга хүлээп албаан. Ыланган аш-чем аймак, өскө-даа херек-дел түлүлери «Искра» совхоз-тун механизаторлары ботта-рының скардынан үндүрүп алган чорудуп турар. А ма-шина, тракторга кылар-чаар материалдары база-ла совхоз-токтон соортуп турар. Та-ла-биле, бөзүл, солорза болгаш үстү Ак-Чыраадан ба-лаа Хандыгыдан шупту бер-бейн турар.

Кыштың берте үезинде аал-оранында ирак-чөдө мал чеди белектен турар кижилерни эргелек бугу чүдүл-гө хандырбаска болур бе? Бо дөрге эң-не негеделиг айттыр. Ак-Чыраада респу-бликаның өскө-даа ажил-агыйларында келген хой-хой механизаторлар хыр-гыш белектен турар. Оларны база-ла хандырбайн турар. Айт-тыгын четтес чорутуу чыл-а-дырынан эртемтег хемчег-лери республиканың Көдө-ажыл-агый министрство-во болгаш өскө-даа хамаарышкан органнар алыр хүлээлгенин.

А. МОНГУШ, Чон-Хемчик район.

ЗАВОДУҢ ЧАА ПРОДУКЦИЯЗЫ

Улус ажил-агыйына тех-никтиг депшигелер дүгүдө-дир дугайында СЭКП-ниң XXVI съездинин чугула айтмышкыны амыдыралга боттандырышсаан, Ярослав-

дың мотор заводунуң коллек-тивни күчүлүг чаа дизель мо-торларын массалам-биле бугу-дурп эгелээн. Ол моторлар-нын бирээзиниң күчүзү — 650 аяг күштүг. Белоруссия-нын автоавоудунга бугурун хой чүкү сөөртүр самосвал-ларга ол моторларын ажил-лаар. Чаа моторлар-биле хан-дыртыгын илгиди машиналар хой тонна хонур-дамыр бол-гаш даг руданың дажыглар. Чаа моторларын шенселе-лериң шыдамын чоруткан. Конструкторларын санааш-кыныр шенселедер бүрүн

бадыткаан: машинаны бугу-дуртукчулун күчүлүг мотор 24 хуу бедидип, кыпар чүдү-лү 13 хуу камналгазын бе-рин турар. Бүгү чуртка су-ругаан Ярослав-дың мотор авоудунуң чаа продукциязы-ның шынарын спецналь-тер бедид-биле үнесеп көргөн: чаа моторун бугурунне ме-тал чарыдалы эвээшкен, а кичик мотор ажилдан турар, чаа материалдарын «ары-лаа» кызырылган болгаш шоо-дугу мантап болган. (СЭТА).

ЭРТЕМДЕННЕР СҮМЕЛЭЭН

Чымп эитээр демир-бетону бугурунне энергияны эвээп чарыгдалары, бугурунче чоруду-лаашкын дүгүдөшкөн Ле-нинградтын эртемденери са-налган. Демир-бетон бугу-рун материалдарга химиктиг чүд-лери холаан.

Чымп эитээр демир-бетону бугурунне энергияны эвээп чарыгдалары, бугурунче чоруду-лаашкын дүгүдөшкөн Ле-нинградтын эртемденери са-налган. Демир-бетон бугу-рун материалдарга химиктиг чүд-лери холаан.

Чымп эитээр демир-бетону бугурунне энергияны эвээп чарыгдалары, бугурунче чоруду-лаашкын дүгүдөшкөн Ле-нинградтын эртемденери са-налган. Демир-бетон бугу-рун материалдарга химиктиг чүд-лери холаан.

Чымп эитээр демир-бетону бугурунне энергияны эвээп чарыгдалары, бугурунче чоруду-лаашкын дүгүдөшкөн Ле-нинградтын эртемденери са-налган. Демир-бетон бугу-рун материалдарга химиктиг чүд-лери холаан.

(Партия-ажыл-агый активиниң хуралындан)

күшнери организаствайн, ажилчмыварны хостуг үе-
лагыг организаствыг эрттир-
ринге, культурауг дымтаны-
гайе трестц шарткому, дат-
тышкан туудт комитетд са-
гыш салбайн туур. Хоорайда
культура байсны безин төд

Бүдүргө-техниктик чөйрө-
техникалык эргелдирүүнүн башы-
ныгы В.З. Саатев санал бер-
ген, туудуу, орналаштыруу
1982 жылдын чагылтуу жый-
рыны саалдын туурун плу-
гүмүздү. Чагыр бауары
келген туудуу материалдары
орналаштыруу чөйрө кыры.
Да албай баар чоруктар хый.
Оюу узумдизин хый жип-ха-
режиге-биле саздын алган ма-
териалдар чөйрөгүстөмөй чы-
гаруу тааралгыздар бар.

№ 42 туудуу эргелдирүүнүн

Бүдүргө-техниктик чөйрө-
техникалык эргелдешүүнүн башы-
ныгы В.З. Сатаев санал бер-
ген, туудуу, орналаштыруу
1982 жылдын чагылгануу жи-
ринин саалдын туурун плу-
гүмүздү. Чагыл бауарга
келген туудуу материалдар
орналаштыруу чөйрө кыры.
Да албайн баар чоруктар хой.
Ойу узумдизин хой жипа-х-
рекин-биле саалын алган ма-
териалдар чөйрөгүстөмөй чы-
гуу тааралгалар бар.

№ 42 туудуу эргелдешүүнүн

лижиерчи Н. Г. Байтөзөв-
дын чыгуулаанын эртек чыда-
нын ноябрыдан аягынан аман
фронтун чедишпей турар.
мыздын аягында байдал баар
мызды. Биче металаниянын
теректерден чедишпес, пелер-
тер амандынын шүтүзү
кол-биче мыздын турар. Кою-
дук кылар терин түрүстүн та-
дамзынан аман-аа, организа-
ция түзүлүшү.
шпиканын, бүдүктү, тутай-
нын белгилерин бонгдалар
объекттер кызырына хой-
у-панын түндүгү турар ама-
дан аман чыгышы.
20-30 км.

[illegible]

УКРАИН ССР. Одесса. Район садынын портунун би хире бригадалары чыгарып болгаш социалистик бурунгаар күүсеткилээн. планга неместир улус муң тоина чүжиктерин чүжүктүрүп.

УКРАИН ССР. Одесса. Район садынын портунун би хире бригадалары чыгарып болгаш социалистик бурунгаар күүсеткилээни планга неместир улус муң тоина чүжиктерин чүжүктүрүп чыгарып да.

Баянч чанашан дузадаа
ажыл-ишдаа өнүкү эстүрү
ри энтат болган ажынтар.
Ол энт, дүк, алгы болган
оон-даа өскө продукт бээр.
Оларын энге үнелин —сүт.
Өшкү сүзүгүн үзү ийек-
тигидин оранчок хоолутар.
Ийчанган өшкү сүзүгүн
бычтаа, заржына, сметана
болган саржаа дымч тобот.
Алгы үдө ийек сүзү амалан-
ган болган хоог богуз дөш
сүт аялдатри борборанымда.

КИЧЭЭНГЕЙНИ-
АНЫЯКТАР
ӨӨРДИЛГЭЗИНЧЕ

Дэлгэстэй арсаяандаа
идеоогтуу демисэлдэг
чидиглэгени-базе база
бистиг чуртувуста социал-
экономистиг чаартилга-
ларнын хун бүхү болхун

КИЧЭЭНГЕЙНИ-
АНЫЯКТАР
ӨӨРДИЛГЭЗИНЧЕ

Дэлгэстэй арсаяанда
идеоогтуу демисэдн
чидиглени-бизе база
бистн чуртувста социал-
экономисте чаарылга-
ларын хун бүрү болун

турари-биле көмөсүмүлдүрүшкөн болгаш аныктар-
нын марксист-ленин-
өрөддөгизин бедик де-
нелге тургузары оларын
марксист-мүрөзүрүмө-
ли хевиреп тургузары-
га, идеяли даягытшы-
нын болдурарыга узат
садырны чедирер.

Бияткы райоңда 1981-
1982 өөрөдлөк чымында көм-
сүмүлдү-аныктарын поли-
өрөдлөк чедирткенине 40 төгө

Комсомолчулардын болгаш аныктарын политиктердери айтаанда чоруп келген болгаш программада кертүген те малар суутаар артып турар.

Комсомолчуларын болгаш аныктарын политтердери айтаанда чоруп келген болгаш программада кертүген те малар суутаар артып турар.

Барыын: Хөмчик район,

пүгүмчүлөп тур

чы кижиге түскү ханга бер-
геш, сүтү көрдүнгөн графка
баулар бээр албан.

Бистаянзе үр үеде чангыс
черге олакчылан келгенер
хой. Чыкээ, партиянын Дрия
райкомунун олакчымы С. Дон-
чанын кижелес болур. Ол
ажалында жетпейдиз. Систо-

одаар чуул-биле хандыргаш,
неделяда ийн улаа иалдер
кыалдыр хемчегеер азыр боор
теп ам база-за идетси, манан
турар бис.

К. ХОВАДЫГ.

1982 ч. ● январь 13

Бажыңарны тудуп, олар: ны септээр ажылдар молдун- да Бай-Хаактың септелге-тудуг участогунун бызаңчылар бригадасынга онсажып турар.

Ону зуржулгалыг амылчын С. Кашпын эки удуртуп келген.

Бригад ам ийи бажыңның таваан салып алган. С. Кашпын тудугга 11 чыл дентамал амылдап келген. Оң куш-ажылы хундунел бижигтер, шаңчалдар биле демделеттинген.

ЧУРУНТА: бызаңчылар бригадири С. Кашпын.

Ону зуржугалгалы амылчын С. Кашпын эки удуртуп келген.

Бригад ам ийи бажыңның таваан салып алган. С. Кашпын тудугга 11 чыл дентамал амылдап келген. Оң куш-ажылы хундуея бижигтер, шаңжалдар биле демделеттинген.

ЧУРУНТА: бызаңчылар бригадир С. Кашпын.

А. ОКУНУЧ фотозу.

Казаньда олакчылар олуң салып казан, эң кагган бир гытлар. Оң узамынал өргәймыл болурунч бир волчмдаганы мында. Чыкәә

тун эргэж келжээ берип турар
 мен. Оларынх иналынн бари
 ндмдлаал, бир өл четкизе
 1,5 литрин, оон улгаарамн
 2,3 хитр, сүтүү шижирт. Ыла
 даа бичин улдаи бээрзе,
 эмиксиктен чооту тундурсе,
 гаадан чиртү бодула ижин
 алмр кылдир өөрөдир. А
 дүштө чигирдэ кара шай
 шижирт. Оон ийндэ тараа
 ыларамн бээр, бугу-даа
 чигирдин бээр-дир мен. Ыла
 даамн чирч чема тун бүрүү
 диянм. Бугу болза эки. Чигээ,
 бир тун тараа, өксө тун
 гайчидмрн бугу-биз чекме-
 р. Витаминерн бугу
 ылаалара тунгун бээр,
 Фосфидэ йлаа, молдиге

тун эргэж кельжэ берип турар
мен. Оларынч наалымн ба-
рындмаллап, бир ай четкиже
1,5 литрин, оон улугсарымч
2,3 литр, сүтүү ичиртэр. Ыла-
ла бичиш улалды бээрзе,
эмиктиктен чооту тундурсе,
саалдан чиртү боду-ла ижин
алыр. кылдыр өөрөдүр. А
дүштөш чыгарла кара шай
ичиртүр. Оон кыял тараа ы-
барымн бээр, бугу-да ы-
барымн бээр-дүр мен. Ыла-
ламын чирч чема тун бүрүү
дьянл-бугу болза эки. Чыкежэ,
бир тун тараа, өскө тун та-
йындарман бугу-биз чеме-
дүр. Витаминерин бугу ы-
лааларга түнүчү бээр.

Федемада ылаа, молдыгга

Чулууны дүүргийнхэн 270 ажлаа
хала. Хойм мал аравныг өлс-
гөм-гөмчиг чөмдөгчид тунгуйн
төлөө оюу-байл кичилэр бажы-
сөжиг турарын айгурым.

Учл билаа оже үүдөн.
Бая эелс, чүгдэ баяй ажалла-
дадан аарым болгай. Билаан-
ын турар чери соок, турлаи,
ол-чич болго, ол дөдирср,
чөдүбр, чөм чилсегт бээр.
Нажон кайом-бур билаа дө-
дирср, чөдүбр берсэ мал элч
чигсегт сүмелс турарын
тугулар элчи сымгирин айы-
дур мен. Оюу мнай билаага
эргэ баяй чөл беринкендэ,
ага тэмчээ чокка чөмгөрлө-
көмдө оюу ишти аары бээр.

Чулууны дүүргийнхэн 270 ажлаа
баса. Хойм мал аравныг өлс-
гөм-гөмчид чамдтай тунгуйн
төлөө оюу-байл кичилэр бажу-
сөжиг турарын айгурым.

Учл билаа оюу чүүдөн.
Баяа илс, чүгдэ баяа ажалла-
дадан аарым болгай. Билаан-
ын турар чери соок, турлаа,
ол-чич болго, ол дөддирс,
чүддөр, чөм чилсөт бээр.
Нажон кайм-дир билаа дөд-
дирин, чүддөр берсэ мал жам-
чигарин сүмелсэ турарын
тугулар эхич сымгирин айыр-
дир баян. Оюу инай билаага
дирс баяа чим беринкендэ,
ага тэмчээ чокка чөмгөр-
көмдө оюу ишти аарий бээр.

Чулууны дүүргийнхэн 270 ажлаа
баса. Хойм мал аравныг өлс-
гөм-гөмчид чамдтай тунгуйн
төлөө оюу-байл кичилэр бажу-
сөжиг турарын айгурым.

Учл билаа оюу чүүдөн.
Баяа илс, чүгдэ баяа ажалла-
дадан аарым болгай. Билаан-
ын турар чери соок, турлаа,
ол-чич болго, ол дөддирс,
чүддөр, чөм чилсөт бээр.
Нажон кайм-дир билаа дөд-
дирин, чүддөр берсэ мал жам-
чигарин сүмелсэ турарын
тугулар эхич сымгирин айыр-
дир баян. Оюу инай билаага
дирс баяа чим беринкендэ,
ага тэмчээ чокка чөмгөр-
көмдө оюу ишти аарий бээр.

[illegible][illegible][illegible]

Комсомолчуларын болгаш аныктарын политиктердери айтаанда чоруп келген болгаш программада кертүген термалар суутаар артып турар.

Комсомолчуларын болгаш аныктарын политкөөредилге-иништарнын чоруулары, оларын политшколаларына халаа тудары-биле череслешир аялдамалар турар аныктарын ниити биджири бекидериче, анык кижиги бурузунун ортумак артем чепи алырчыне комсомол райкому онза ки-зииндеги уландырар. И-
Заттан Ар-Тогондор

[illegible][illegible]

БЕДИК ДЕННЕЛЧЕ КӨДҮРЕР

Партия болган Совет чакы куш-кузутурамы болган спортту саймандырып: улуг кичинедейин салып келген болган салым-даа турар. Бо талам-биле СӨКП Төн Комитети болган ССРЭ-нин Министрлер Чөвүдеси «Куш-кузутурамы болган спорттуу массалык болурун улам ийди бедидер дугайында» доктаалында тодоткай айткан.

Чөөн-Хемчик районунун школаларында күш-дамыр кичинедейин багай эвес чоруун турар. Школалар спорттун дериг-херекселдери-биле багай эвес хандыртыпкан. 22 школаларында 14-тү дөтөгө, чырык, улуг задылар. Чадананын №3 школы бо өөредилге чыгында чаа улуг спорт залдык болу берген.

Спорт залдарында спорттуу дым-бур, секциялары доктаамал ачылган турар. Чүтүз өөрсөлдүрү секцияларында бешин 1238 өөреникчи киркип турар болган ол аныктар ортуунда массалык апар чыдар. Спорттун бо хевиринге өөреникчилерини сонуургалы

улуг. Чоокта чаа Чаданна хоорайга ортумак школаларынн волейболга районунун бирги чери дэин маргылдаан районунун спорттун улус өөредилге киддиинин шугуму-биле ортамастан чоруткан. Ол маргылдаага 14 команда киркипкен.

Бирги чер дэин чидиг дөтөгө эгелээ. Бирги оюнда Суг-Аксис биле Чыраа-Бакмы школаларынын оодары улу-рашкан. Суг-Аксис ортумак школынын командазы Чыраа-Бакмынын командазын бу-зурелдин-биле уткан. Суг-Аксис ортумак школынын коман-дамы Шемин школынын коман-дамын биле ойнашкан, олар-

ын 2 улаштыр чыгы-биле ут-

кан. Штанган Суг-Аксис ортумак школынын командазы бирги черин бузурелдин-биле алган, улус өөредилге кидди-инин шилтин чоруур кубо-гу-биле таштаткан. Ийгин, үшкү черлерин Шемин, Чыраа-Бакмы школаларынын коман-дары алгылаан.

Суг-Аксис ортумак школыны өөре ортумак школында дөтөгө дөтөгө спорт зал чок-даа болза өөреникчилер чогуур белеткедиг алган маргылдаада ийден. Ийди волейбол секциязын күш-кузутура башканы Валерия Деевич Херск доктаамал чорудун, оюнуун техниканын тарап кылдыр өөредат тура-рында. Шемин болган Чыраа-Бакмы ортумак школынын күш-кузутура башканы Кара-оол Ишкенович Доржу, Мерген Дмитриевич Айсар-Сенаа оларын ажалы база

мын.

Спорт залы чок-даа болза Хор-Тайга ортумак школынын оодар командазы (башканы Кан-оол Медар-ооюнчик Оорипак) улуг чү-күдүг ойнашкан.

Түшөө өөспөтөк кы-рин болу турдуу, ийчээла-даа бир команда-биле атыр-датыр тутуун турган, би-чип-ле черге алыстын, зал чокта чүдү боор ою, кү-зү даштыга оодар хөөрөн ою, дына-да ойнап турган-пар, а чамды улуг дөтөгө спорт залдыг школынын өөреникчилерини ойнары-ны кошпакы чокчу-дур — деп, ол башкы хондун чуга-лаар болду. Башканын чу-газын чокчуу шын.

Хөндөргөйин, Ийменин школында улуг залдар бар. Ийчээла-даа ол шко-ларын командазын кошкы-беткедиг келгенер. Ийди күш-кузутура башкылары

өөреникчилерини волейболду чыраш ойнарында өөртөткөн, ойнары чалгачыны, кө-рүш чок болу турар. Ийди байдалдар Чадананын №1 болган уругларынн спорт школынын командазын-да база бар.

Ам спорттун кышкы хевиринге ойнарынын үзүн көлгөп. Ийчиник болган шай-балыг хөндөгө өөреникчилер чайгаар бүткөн хөндөр дош-тарына ойнап турарлар. Ийди-Тала суурдан алыг эсе суурларда болган Чадан-на хоорайда катонтар ам-даа куттунмаан. Школаларынн кышкы даштыгынын үзүн-де Чаданна хоорайда болган кездэ суурларда уругтар ойнаар бөдүн чунгулар, па-гондор кылдырмаан. Ийчээла-даа ол чөткөстөрүн чайгаар дүш хөмчөтөрүн ач чоруда-ры пөгөттиппин турар.

С. МОНГУШ.
Чөөн-Хемчик районунун улус өөредилге кидди-инин инспектору.

ЧЕМПИОНУ

Били-Кола сууртун бирги чери дэин ийчээла маргы-лдаага эркен. 16 шибирин-чи алаа киришкен. Ийди бир-побода уругулаан, оюу үч-чөп ам тодоткан. Ийчээла-оол Биле-оол 12,5 салым о-йнап, шибирин талашы-биле Били-Кола чөткөстөрү деп атты көлгөп. Маргылдаада ий-чээла черин Хөмөр-оол Мон-гуш эгелээ, үшкү-дөтөгү чер-лерин Александр Серенди, Борис Дамбай үлөшкөн.

П. БИЧЕ-КЫС.

Кызыл район.
Эркен чымын 209 ду-гаарыг Шымда үнгер кроссвордун Чадананын №1 ортумак школынын өөреникчилерини Людмила Ку-жугет, Эркенден Владимир Хобига, Кан-оол Кыргыс. Жданов аттыг сохотун чочалык Арте-оол Са-гаан-оол. Самгаалай-аан Самбаай Сундуй. Кан-Самуи Владимир Ден-дар болган өскөдөр-даа шын тыпканнар.

ЯНВАРЬ 15-ТЕН 17-ГЕ ЧЕДИР ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ЯНВАРЬ 15-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.45 — Эртенги сула шимчөөнүн. 9.00 — Чаштарынн хөр коллективтеринн концерти. 9.30 — «Горнистер, харылылар!» Ере-ванда дымчыдыла. 10.00 — «Сорунна». Документалдыг телефильм. 10.30 — «Частин он чеди шимчын». Хой сериалыг уран-чечен теле-фильм. 3-кү сериалы. 11.35 — Медээлер. 11.40 — 11.45 — Часпар. 11.45 — Медээлер. 11.50 — «Семей Дежне». До-кументалдыг телефильм. 12.25 — Хөбүлү билер сен бө? 12.55 — Телескоп Европанын бирги чери дэин командазын биле маргылдаа. ССРЭ-нин шилдик командазы — Австралиян шилдик коман-дамы. 13.00 — «Экономика камналгалыг болуу турар». Татар АССР-де кынар-чаар материалдар камналгалыг дугайында. 16.45 — «Тоол аал-дан кездэ». «Горх савазында дагыла». Тоол.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемээлер.
МОСКВАДАН

18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — ССРЭ болган МАР-нын аразына найрал калы ажалдыкыла болган бот-боттарыга дуулажылаа дугайында кездэ ат салгай хушунге. «СРЭ — МАР» дей эргелен ажалдыкыла. 19.10 — «Эрэн ошкүчтерин чымы-тур». ССРЭ — МАР. 19.40 — «Частин он чеди шимчын». Хой сериалыг уран-чечен теле-фильм. 4-кү сериалы. 21.00 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.35 — «Балет ду-гайында». Балет-81. 22.55 — Бөгүн делегейде. 23.10 — 23.40 — «Көжөжн алгалар».

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

12.00 — «Баштайгы стан-ция». Документалдыг филь-м. 12.10 — География. 8-н класс. Төш район. 12.40 — Музыка. 7-н класс. С. Прокофьев. «Бозушпа» деп балет. 13.10 — «Кылым өөрөн». Алыл-техниктерге дамчыдыла. 13.35 — А. С. Пушкин. «Ев-геней Онегин». (Авторун оюу-хевир). 8-н класс. 14.25 — Төгү. 6-н класс. 15-н класс. 15.35 — Ботаника. 5-н класс. 16.10 — Хор. 16.30 — Физика. 12-н класс. 16.50 — Физика. 12-н класс. 17.00 — Медээлер. 18.00 — Часпар.

КЫЗЫЛДАН

18.00 — «Хөбүлү болган хөдээлге». 18.30 — Теле-мээлер. 18.45 — «Чогаалы болган үе». Тыва чечен чо-гаалда найрал темазы. 19.15 — «Тыванын экраннында». 19.30 — Телемээлер. 19.40 — Чаралдар.

МОСКВАДАН

19.45 — «Тамчыктыг уду-нар, чаштар!», 20.10 — «Ий-но ала-чоруктар кылу». 21.00 — «Уе». Информастыг про-грамма. 21.35 — «Даштыкы филым экранны». «Дүңкн хайымы». Уран-чечен телефильм. (Франция). 23.00 — 01.00 — Хөбөйге ССРЭ чемпионды. «Торлоо». «Дилма» (Мо-сква). Горький хоорайдан да-мчыдыла.

ЯНВАРЬ 16-ДА

БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.45 — Эртенги сула шимчөөнүн. 8.55 — «Кадик болурун күзөшкөн». (Куш-кузутура коллективтерини ажалдыгы). 9.00 —

«АВВГД»-дээр. 9.30 — Сал-терге, ада-иер. 10.00 — «Час-тып он чеди шимчын». Хой сериалыг уран-чечен филым. 4-кү сериалы. 11.15 — «Мону шылдар силер». Чарыкчы-лар конкурсу. 12.00 — «Че-лөөш». Улустун чогадыла-нын 4-кү делегей фестивалы-нын телепрограммасы: «Өт-бүлө кездээлге». 12.25 — Политикат тайылбырагы Ю. А. Летуновтун бещеады. 12.55 — «Спорттоонун» 3-кү гиражы. 13.00 — «Балдыг-лаа бол элдегит». 14.00 — Бөгүн делегейде. 14.15 — Ай-тыглар. 14.30 — «Арып шитилер». 14.45 — «Арып шитилер». Музыфилым. 16.35 — «Прала» солунун поз-итив тайылбырагы Ю. А. Жуковтун делегей бай-далыга хамаарыштыр беще-ады. 17.20 — 17.35 — «Час-пар. 17.35 — «Ах-оо! отчу-ган». 21.00 — «Уе». Инфор-мастыг программа. 21.35 — «Москва». Кипотайлыр. 21.45 — 22.25 — Хөкөйге ССРЭ чемпионды. СКА — ЦСКА. 2-н болган 3-кү уе-лер. Ленинградтан дамы-дыла. Төшөгө — Медээ-лер.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

11.20 — «Дашта бал». Фи-гураут чунгулашкынныг мастерлеринн киркөөлө-биле. 15.45 — «Музыканыг кино». 15.45 — Делегей бай-далынын дугайында тайл-быр. 16.00 — Уэбес ССРЭ-нин телевидение программасы. «Вийр мастерлер». ССРЭ-нин улустун чорукчуу Р. Ахмедовтун дугайында. 16.30 — Эстрала концерти. 17.15 — Чаа музфильм. 17.35 — «Саттынышкынныг оруун-да». Социализмнн Польша-да дайышларынын дугайы-нда. 18.00 — «Назышлы». Эр-тем-тайылбырыг программа. Дөтөгөдөн дамчыдыла. 18.45 — «Нерия» дамчыла. Документалдыг телефильм. Совет Эмелзинин ийи дай-мыр Маадирин. ССРЭ-нин улустун-космонавты В. И. Савостьяновтун дугайында. 19.15 — «Тамчыктыг удунар, чаштар!». «Бөрүлөр балыкты калтар чир дөтөгө». 20.00 — «Эрмитаж. Ортааы ве-ктеринн хөй чүтү». 5-н филым. 20.35 — «Совет кино-пун эдеги». Документалдыг филым. 21.00 — «Уе». Инфор-мастыг программа. 21.35 — «ТТ-нин экранныга бир дугаар». «Ужуралыкынын». Уран-че-чен филым. 22.50 — 00.00 — Хөкөйге ССРЭ чемпионды. «Крылья Советов». «Дил-ма» (Москва). 2-н, 3-кү уе-лер. «Крылья Советовтун» Спорт ордууздан дамчыды-ла.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Мордов-га.

ЯНВАРЬ 17-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Мордов-га.

ЯНВАРЬ 18-ТЕ

«НАПЫРАЛ». «Декен ки-жынн пил-биле» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 21.00. «Дем-делга дөткөстөрүнн чажымы» 18.30 шастарда.

«ПОНЕР». «Ушкү ошкар-гайын чажымы» 9.30, 11.30, 20.30 (уаткан) шастарда.

«Уагт сүзөшкөннн шилди ал-ган кижин» 11.15, 15.50, 17.30, «Дөрт хондан ойнаар» 19.10, 21.00 (уаткан) шастар-да.

«КАА-ХЕМ». «Ас таным» 11.00, 15.50, 17.50, 19.30 ша-старда.

«ВОСТОК». «Ойнагай бай-далар» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 (уаткан) шастарда.

Чатыр № 44

СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП УНЕР

ДОСААФ-эрес-дигин чоруктуг школы

УЛУГ-ХЕМ РАЙОНДА

Спорттун техниктиг болган шериг дузалаа хевирлерин элэди оодарынн ортузунга массалыг болурун чедип алырынга ДОСААФ

ШЕРИГЖЕ, БУДУРУЛГЕЖЕ

Куш-ажалтыг коллективге доран-чаа чутугаа кичи анаар — аас-кежик. Шак мыдыг улуг Александр Доржуга таарышкан. Автоматина мунар эргени ДОСААФ райо-мунун чамында спорт-тех-никтиг клубна он сес хар-лымын-ла чедип алган. «Кым болуру мен?» деп хөй бедидер укурга таарыш-кан. Шериг албатын эртер-тенин Хабаровскге-даа, күш-ажалтыг амьдаралынын эге-ли алган Торгалыга-даа ол чоталык-ча турган.

— Машинам — ГАЗ-53. Ырак рейстерге колдуунда үнүп келдим. Бей чыдыг баштай-гы тылынын планын хуусаа-дан эрте күзөттүм. Санап көрүмдү, онаалдыктын чыл-да күзөттүм 180 хуу бол-ган — деп, чоталык биске чу-гаалаан.

Ол 1950 чылда төртүткөн. Чоодачыла-ла он ий чыл ашкан. Шалкын куш-ажал-тыг хөй-иничини чоруу-биле «Куш-ажалтын хосту» сов-хозтун ажал-иничеринн күндүткөсиг болган бугу-лерин чаалан алган. Чон ара-мыдан үнүп, куш-ажалтыг коллективтинн эң төлөгүн, он бүдүтүг кижилеринн би-риси болу берген. Ол Тыва АССР-инн Дээди Советинин депутат.

Александр Доржуун чур-тан турары Торгалыг чур-тан турары

нын чокчуг ийинде бешин серпин чыдар карагы арга-ларын бедидерини эдөиде чатгыла берген болган кави-га бешин алысас. Он чыге кара хөмчөткөсигн күндүг дөт-гөк суу тараа, сөгөн шөлдө-лөр далаш-биле башып чыдар. Арга чырык болган ол ийчаар ошт-сөгөн терең, черинн көр-үдү дүжүктүр кара доура-лар биле шылтылган, тараа-даа тарымыра, мал-даа өстүргөге чагай оран.

Ийчинин куш-ажалтыга, боттарынын хуула дузалаа ажал-агымынга торгалыкка-да элэн илгалдыг чол. Чер ажалыныг, ийчинин мал чөй-мөзү бүдүрүшкө, мыымстыг бода мал өстүргөсигн олар элэди мергенжон. Ашымы үе-ли чокуулап көргө, анычтар калдыг ийик? Оларын ала сөгүм — тайгада. Көдөсүнн сөөнүгүн ажалдынын бү-дүтүдө «Куш-ажалтын хосту» совхозтун ажал-ини-чтерин база-ла одалае уу-чүштүр дөтөгөткөн ачы-чылдарга дөмөйлөжү бөр. Чи-жээ, Торгалынын сугатчы-лары ийди, чер эрвири, хар агары-биле калы суу бугазы бадырамынга херек ийик-хө-ви, дериг-херекселдери-н белеткен алыр. Александр Доржу бичишкенде-н хай-лыкшылдыг куш-ажал ара-зынга өтүп, коммунист Мак-сим Чидаран, Балдаң Түтүш,

Казах Патпат-оол оларынн чатыг-сөзүн хушоп ач, чыг-гас чер чурттуулары мышкан эрес-белде чорукка бөдүн чачыстырмы алган.

— Шериг албатын эки эр-тирген, будурулге-даа багай өөс көрүзүлгө-дөтөгү-дир си-лер, чедипкинирнин үндө-лүн чүдөсү? — деп, оон айтыр-ган бис.

— Мен бодарымыга, меңээ дуза калдып келген дагды-мыччыларым, бактаан тур-ган коллективтинн чымын-да. Олар эвес болза, Хабаровскге-даа, совхоз-ка-даа эки дирти бөри бер-де болгай ан. Шагаан-Арыг-да спорт-техниктиг клуб меңээ автомашина мунар кылдыр өөредип калп. ДОСААФ райкомунун бо ке-ринин эркен чымырларын-да, сөөлүгү-даа үеде шериг-спорттук кижилдык ажал-ын багай эвес чорудун тур-дарын, оон доозукчуу бол-гымда чоргааралар мен — деп, ол харылаан.

А. В. Доржу куш-кузутура болган спорттук чокчуг су-дугу, спорттук секцияларга амилтарын хаара тулуур ту-рар. Куш-шылдыг чорук шериг хөдөөлгө эртеринин-ге, ажалга шалкын болу-рунга улуг дөтөгөсигн чо-лаачынын памдарындан би-лип ап болу.

А. ОКСУР.

ДОТ ХАМААРЫЛГАЛЫГ

Чуртун камгалат күчүн, оон Ченстик Күштерин бижыгалаарыг ДОСААФ элэди эвес уугу-уурун кы-рин келген билдиштер. Оң чер-терге шилдиктер, ий-жигиттери шериг-албатын ажалынын белетке, шериг-патриоттук кижилдык ажалдарынн чорудуу ту-рар. Социалист Ада-чуртту камгалатынын Ленинни чатыгынын, чуртун камгалат күчүн камгалатынын ду-гайында СӨКП-нин XXVI съездинин шилдиктерин пропагандалар талам-биле чөдип ажалдарын ДОСААФ райо-мун чоруткан. Ортумак школа хаара ту-тунмаан оодар шеригини эсе белеткедиг районунн шериг белеткедигини инти-ту-аунда хаара туттуган. Шериг-техниктиг белеткедиг шериг назын чедип олару-ор оодар эркен.

Шериг албатынга чалым салгалды хаара тузур су-ра-га-биле район спартакиа-дын эртерини чачыл бол-ган. ГТО нормалары оодар, кыстар дужаган турарын ДОСААФ, комсомол болган спорттук организациалар чу-гузалаан бо талам-биле чыгыс ван дөтөгө болуп бар чыдар. Алыл 1800 оод-лар, кыстар ГТО-ну дужа-ган, 1222 спорттук кижил раз-рядтарын чедип алган. Эге организациаларынн чамы-нда бодалга, автомобиль, мо-топик секциялар ажалдан турар.

1981 чылда 23 район чер-теги маргылдаар болган. Ол оюнарныг бугурунда

чер-терге маргылдааларын массалык-биле эртеринн ДОСААФ райо-мун чуугаа алган. Бугурунда, куш-ажал-тыг коллективтерге социали-стик кижилдери көдүрү-ринн хөмчөттери чоруту-нун турган. Кижил бугурунун планын онаалдары, со-циалист хушөткөсигн кү-сөткөсигн турары чокчу-гула, бо талам-биле ажал-дын дөтөгөсигн ДОСААФ-тын дайынчын шилдэ дорт хамарылгалыг.

ДОСААФ-тын кижигитте-рин, оон эге организациалар чылдан чыче өзүн олару. Районун 23 организациалары-нда 2127 кижигит бакта-ган. Ийчээла-даа болза АТБ, райо, «Ан-Тургу» совхоз, Чаа Шагаан-Арыг болган чамдык өсө-дө чаа чертерин ДОСААФ ажалынн деңи-лиг бөгүгү хушун негедө-лөнгө ам-даа чөткөсигн де-мөддөри артык эвес. Кам-гал-массалыг, спорттук база шериг-техниктиг белеткедиг ажалдарын ДОСААФ райо-мун чер-терге улам массалыг болурун укуртук.

Шериг-патриоттук кижил-дик ажалы, спорттук-тех-никтиг белеткедиг матери-алдыг базазын чуугаа ажал-тыг үчүл-херен деп чуул-дын бирүз билет турарын чедип алыры күзөткөн. Бо ажалга патриотизмнн, пар-тия эге организациаларынн, хоорай база калза Со-веттеринн ДОСААФ-ка кал-бак дөтөгөсигн херек болуп турар.

У. ДАГБА.

жерери Сергей Судунович Симчаан, «Куш-ажалтын хосту» совхозтун Юдураа салбырынн механиги Алек-сандр Сатович Шивит бо-ган өскөдөр-даа өөредилге-нин шимарыкыг уугу кичи-недейин салмы келген.

Спорт-техниктиг клубтук инструктор-чоталыкы Андрей Ивонич Лифадов, бү-дүрүгө өөредилгесинин ма-стери Иван Афанасьевич Ю-гов олар кичилдеринн эр-тирин турганын график бу-гаар контролдан, өөреник-чилер база башкылар-биле сымар харылаалыг ажал-дан турган. 1981 чылдын куш-ажалтыг чедипки-нени улам чалым салгалдыг, ажалынын спорттук-техниктиг белеткедиги кичи-недейин моон-даа ситгаар күшөлдирер бис.

ДОСААФ райкомунун спорттук-техниктиг клубу-нун даргазы.

Редакцияның адреси

Тыва АССР-инн Министрлер Чөвүдесинде Ном үндүрер чер, полиграфия болган ном-салымнын херектеринн талам-биле эрелеленип типографиязы. (Кызыл, Шалкын болган Кравченко кудумузу, бажы № 1).

ТС-00411